

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, 's-Gravenhage; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.

Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Gezonde Godsdienstpsychologie. — Uit de Schrift: Na de bote... toen... (Joh. 13:27). — Kerkelijk Leven: Synode-Indrukken. — Pop.-Wetenschappelijke Schetsen: „Om der waarheid wil“ — Opvoeding en Onderwijs: — Beeld uw tijd. Dankbaar. — Literatuur en Kunst: „Het goet van Cronaert“ (M. Kuyper—v. Oordt). Verzen van de Noord-Hollandse visschersvrouw Elsie Boeding — Perschoon. — Boekbespreking. — De Synode van Assen. — Kerknieuws.

GEZONDE GODSDIENSTPSYCHOLOGIE.

In onze artikelen over de psychologie der bekeering wezen we er op, dat de bekeerde zijn leven telkens weer heeft te toetsen aan de uitspraken van de Schrift.

Op deze gedachte willen we in een afzonderlijk artikel, dat met onze voorgaande reeks slechts zijdelings verband houdt, nog eens de aandacht vestigen.

Maar al te zeer dreigt in onzen tijd het gevaar, dat men het godsdienstig leven modelleert naar een verkeerd voorbeeld. Trouwens hier is een oud gevaar in een nieuwen vorm. Het oude gevaar was dat van het subjectivisme, waarbij men het voorbeeld voor het godsdienstig leven en voor de levenservaringen niet vond in de Schrift maar in de individuele belevingen van de kinderen Gods. Er was toen menigmaal een spreken over datgene, wat gekend moest worden, waarbij men zijn norm ontleende aan uitspraken van toonaangevende vromen. In die lijn lag dan ook het optreden van sommige predikers, die meer den christen predikten, dan den Christus.

Opvallend is het, dat men nu in de laatste jaren in de kringen van deze vromen een zekere sympathie kan ontdekken voor een prediking, waarbij het beeld van de waarachtige vroomheid meer is ontleend aan de godsdienstpsychologie dan aan de uitspraken van de Heilige Schrift. Want hoe gemakkelijk men ook met een paar doodoeners zich kan afmaken van de moderne psychologie van de religie, toch is het waar, dat ieder, die zijn godsdienst-zielkunde normleert naar de „bevindingen“ der vromen, die in zijn prediking en geschrift meer de subjectieve ervaring dan de objectieve waarheid der Schrift als uitgangspunt neemt, ten principiële het recht heeft verloren om te getuigen tegen het doen der moderne scholen. En het lijkt soms wel alsof het bloed kruit, waar het niet gaan kan. Vooral in onze groote steden ziet men vaak, hoe weinig weerstand juist jonge mensen uit die meer onderwerpelijke kringen hebben tegen de ethische prediking.

Niet alleen evenwel om deze praktische reden, maar ook omdat onze theologie er behoefte aan heeft, willen we er nog eens weer uitdrukkelijk op wijzen, dat het voor een gezonde godsdienstpsychologie noodig is, dat zij zich wende tot de Schrift.

Niet, om dan heel het leven te „verdogmatiseeren“; ook niet, om dan een zoogenaamde zielkunde der religie op te stellen, die feitelijk niet anders is dan een soort dogmatiek, of een saamlezing van dogmatische gegevens, zooals een onlangs verschenen rectorale oratie.

Maar wel, om onze godsdienstpsychologie zuiver te houden, en om het leven der kinderen Gods zoo een stuur te geven naar de vaste lijn van het Woord van onzen God.

Wanneer we de Schrift opslaan, dan moeten we nimmer vergeten, dat zij geen handboek is voor de zielkunde.

Allerlei schriftuurlijke gegevens moeten door ons gelezen worden met de gedachte, dat de Schrift voor ons is het boek, waarin God ons de Openbaring geeft van Zijn Raad tot behoud van zondaren. Maar dat daarbij dan het wereldbeeld en het levensbeeld van het Oosten dienst doet om ons de waarheid Gods over te brengen.

Men versta ons wel. Niet alsof de principiële

beschouwing van ons een andere zou mogen zijn dan die van de Schrift.

We moeten hier wel onderscheiden tusschen wereld- en levensbeeld, en wereld- en levensbeschouwing. Het eerste is wisselend, — de tweede blijvend.

In de wereldbeschouwing van onze vaders kunnen ook wij ons vinden, en wat als vrucht van die beschouwing door hen werd geschreven aanvaarden ook wij nog dankbaar.

Maar het wereldbeeld onzer vaders is niet meer het onze. Wanneer we slechts denken aan de talloze ontdekkingen van de laatste halve eeuw, zelfs wanneer we slechts in herinnering brengen de aswenteling van de aarde, dan verstaat ieder, dat ons wereldbeeld wel geheel anders moet zijn dan dat van de gereformeerden in de zestiende en zeventiende eeuw. Maar ondanks dat is onze levensbeschouwing ten principiële gelijk aan de hunne. Ook de zoovele opmerkingen der nieuwere wijsbegeerte hebben onze beschouwing niet wezenlijk anders gemaakt. Er is verrijking gekomen, verdere ontwikkeling, die nimmer mag ontbreken, — maar daarmee is niet gezegd, dat er een anders-zijn van de beschouwing zou zijn binnengetreden.

Verandering van wereldbeeld beteekent alzoo nog geen noodzaak om de wereld- en (speciaal de) levensbeschouwing te wijzigen.

Nu is evenwel het spreken van den Bijbel over de ziel en over de dingen, die het zieleleven betreffen, veelszins uit een ander wereldbeeld genomen dan het onze; en ook het beeld, dat men had van het leven, van de werkingen van de ziel, van den zetel van de geestelijke functies en dergelijke, is in de Schrift het Oostersche.

Daarbij komt bovendien nog, dat wij onze zielkunde geheel hebben georiënteerd naar de Westersche zegswijze en de Westersche typische begripsmatige uitdrukkingen. In het Oosten zegt en ziet men de dingen veel meer intuïtief.

Wanneer er dan ook in den Bijbel b.v. wordt gezegd: „mijne nieren verheugen zich zeer in mijnen schoot“, dan is het allerminst de bedoeling van de Schrift om ons te leeren, dat de zetel van de vreugde bij den mensch in de nieren ligt, maar wel om op Oostersche wijze uitdrukking te geven aan een gevoel van vreugde, dat heel den innerlijken mensch omvat, dat diep in zijn innerlijk leven ingrijpt en dat een bijna somatische (lichamelijke) gewaarwording van lust te voorschijn roept.

Eenzelfde opmerking zou kunnen worden gemaakt ten opzichte van verscheiden uitdrukkingen, waarbij het hart als de zetel van de gedachte, die door een gevoel wordt gesteund, wordt aangegeven. Als het hart de bron is van slechte gedachten, dan is het niet de bedoeling van de Schrift om te zeggen, dat in dat orgaan, geheel stoffelijk bedoeld, nu feitelijk de bron van de ongeachtigheid ligt, als een soort tastbare grootheid, — neen, maar het hart wordt hier als het centrum van het leven gedacht, en evenals ons leven ten nauwste samenhangt met de bewegingen van het hart, zoo is ook in ons geestelijk zijn er een telkens weerkeerende drijfkracht uit het centrum onzes levens, die ons tot kwaad wil aanzetten.

Niet in dergelijke, aan de Oostersche intuïtieve wijze van zien ontleende en door het Oostersche wereldbeeld menigmaal gesteunde uitdrukkingen moet alzoo de kracht liggen voor een bijbelsche zielkunde, wil men voor een godsdienstpsychologie, die zich telkens opnieuw naar den Bijbel reformeert.

De roeping van hen, die Gods Woord aanvaarden als de bron van kennis omtrent geestelijke dingen, als de norm voor de waarheid en als richtsnoer voor het leven, ligt in het verstaan van hetgeen de Schrift zegt omtrent de normale en de abnormale ervaringen van de kinderen Gods.

Niet in het opsommen van vele teksten allerleest, maar in het verstaan van de in de Schrift ons geteekende levensverschijnselen bij het volk van God, ligt de roeping voor de religieuze psycho-

logie, die op den naam gereformeerd aanspraak wil maken.

Eenige voorbeelden mogen verduidelijken, wat hier de bedoeling is.

Met een zal dan blijken, dat deze practisch hierop neerkomt, dat we meer en meer moeten leven uit de Schrift, en dat we al meer de waarheid van de Schrift in ons eigen leven moeten ervaren.

Als eerste voorbeeld noemen we de ervaring, die David teekent in de Psalmen 32 en 51. Omtrent de zielervaringen van Gods kind na een zonde, die hij verborg voor de menschen, en die hij voor God niet beled, is Davids beleving na de zonde met Bathseba, welke ons in deze psalmen wordt beschreven, zeer leerzaam, — en tegelijk zeer troostvol. Is Psalm 51 de uiting van Davids berouw, — Psalm 32 is een beschrijving door David zelf, van datgene, wat hij in zijn hart gevoelde. Hier nu wordt ons geteekend een wet van het geestelijk gebeuren.

Deze ervaringswet moet door Gods kinderen worden verstaan. Na een onbeleden zonde komt er duisternis en angst; komt er benauwdheid en smart; eerst de belijdenis geeft licht en lucht.

Natuurlijk heeft ook deze ervaring in de onderscheiden levens een eigen type.

Bij den één zal er langere en deswege ook langere worsteling zijn dan bij den ander. Bij den één zal er een meer kinderlijke houding zijn na de belijdenis, bij den ander meer de houding van den gebroekene, die eerst weer moet leeren lopen. Maar de onbeleden zonde blijft voor ieder kind van God de oorzaak van bange pijn. Zie, dat is de wet, die hier wordt ontdekt. Bij geestelijke dorheid en matheid, bij innerlijken strijd komt dan ook als vanzelf naar voren de gedachte, of er ook in het eigen leven zulk een onbeleden zonde ligt. Of we wel eerlijk zijn jegens onszelf, en bovenal jegens onzen God. Of we onzen God wel aanroepen „in vindenstijd“.

Natuurlijk hebben we hier te doen met een ervaring, die ieder van Gods kinderen op zijn tijd zal hebben. En deze beleving staat midden in het practische geloofsleven van ieder waarachtig lid van de gemeente van Christus.

Anders evenwel wordt het, wanneer er van speciale geloofservaringen sprake is. In bijzondere gevallen.

Ook omtrent het leven der ziel bij die speciale gevallen geeft ons de Schrift licht.

We denken hier b.v. aan datgene, wat in het Spreukenboek als ervaring van de wijzen en van hen, die veel weten, wordt gezegd.

De wijzen hebben verdriet, en die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart.

De wijze, degene, die God vreest, en intuïtief inzicht heeft in de vragen van het leven, kent het verdriet als een steeds knagende pijn in zijn ziel. Dat komt omdat hij in deze zondige wereld telkens weer zich stoot aan het onvlakke, dat door de zonde inkwam. Dat komt, omdat hij, begiftigd met meer licht dan anderen gevoelt het jammerlijk dwaze in het doen van anderen. Dat is hem een verdriet. Een steeds aanwezige kwelling.

En die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart. Daar is bij hem, die zich ijverig zet om te weten — dat is iets anders dan de levenshouding van het wijs-zijn, zonder meer! — telkens opnieuw de smart. Niet iets, dat knaagt aan zijn levenswortel, zooals het verdriet het doet bij den wijze, maar wel telkens opnieuw de teleurstelling, de ervaring van het niet weten, het inzicht in de verbrokenheid der verhoudingen, en ook, en dat niet het minst, het voortdurend rekening houden met het zondige van het natuurlijk inzicht.

Op het leven van hem, die God vreest, heeft dat een geheel eigen invloed.

Religieuze psychologie, beoefend naar de Schrift, zal bij den wijze steeds dat eigendommelijke verdriet weten aan te wijzen, en die wijze zelf zal

niet kunnen nalaten ook zijn eigen leven te verstaan in dit licht. Maar dit wordt een beleving, die ten nauwste met heel zijn levenshouding samenhangt, die ook op 't nauwst is verbonden met zijn godsdienstig ervaren en zijn godsdienstige uiting. En het godsdienstig leven van den man van wetenschap zal alzoo zeker worden beïnvloed door zijn wetenschappelijke arbeid, maar dan toch ook weer zóó, dat hij speciale vormen van tegenwicht nodig heeft voor zijn smart, die hem juist als man van wetenschap overkomt. Zonder rekening te houden met deze gegevens zal de psychologie der religie haar christelijk karakter verloochenen, en dus haar eigen eere loslaten.

Ook bij de ideaalstelling voor het leven van den christen hebben deze gegevens beteekenis. We blijven bij het door ons in het laatste geval besproken voorbeeld.

Er schijnt b.v. in onzen tijd een neiging te zijn bij sommigen, die aan wetenschappelijke arbeid zich wijden, om al maar weer te zoeken de vreugde van het weten. De vreugde van de oplossingen van de vragen. En wat smart baart, wat pijn doet, verwerpt men liefst, of men blijft er althans kritisch tegenover staan, omdat men het andere, het vrolijke weten wil. Zeker, er zijn ook anderen. Men loopt met problemen in het besef een min of meer sportieve houding daardoor aan te nemen en dan begeert men de oplossing van de vragen niet. Maar dan is het ook zóó, dat alleen de menschen de vragen gepakt hebben; dan pakken de vragen de menschen niet.

Over deze menschen spreken we niet.

Maar er zijn ook ernstige zoekers, ernstige en stoere werkers, krachtige denkers, die al maar weer het licht van het weten willen vinden.

Nu mag nimmer worden vergeten, dat de rechte zielkunde der religie ons zegt, dat hij, die God vreest, door veel te weten ook verdriet krijgt. En dat verdriet kan geen tegenwicht ontfangen in datgene, wat we dan wel weten; het is alleen weg te nemen bij hem, die gelooft; die in stede van een idealisme door het kennen, vindt een idealisme des geloofs, dat over zijn gebrekkig kennen toch de glans van de eeuwigheid stralen doet.

Ware vroomheid blijft steeds erkennen, dat wetenschap vermeederen ook beteekent smart vermeederen.

En hier geeft ze de zielkunde der religieuze persoonlijkheden, der waarlijk vromen in schriftuurlijken zin, óók steeds deze gegevens verschaft, dat in het krachtig geloof alleen een tegenwicht gevonden werd tegen de smart van het weten.

Ook op die wijze gezien bestaat er een innig verband tusschen geloof en wetenschap. In de ziel van den geloovige kan het weten van het vele het sterke geloof niet missen. Anders komt er een innerlijke yerscheuring, een verbreking van de persoonlijkheid, die ook in het wetenschappelijk werk uitkomt. Het geloof heffe dan het weten op tot een levensbeschouwing van hooger orde, zodat die twee, geloof en wetenschap elkaar niet kunnen missen. In de innerlijkheid van den man van wetenschap is deze houding noodig, zal hij in staat zijn naar buiten een wetenschap, naar christelijk beginsel georiënteerd, en in de christelijke levensbeschouwing geworteld, te propageeren. Anders wordt het ook bij hem:

Mijn wetenschap en mijn geloof,

Die leven saam en stoeien....

Het is 'j' een lust om 't aan te zien...

Zoo'n recht geloovig knoeien.

Alleen maar het wordt dan op den duur een on-geloovig.... misschien... niet knoeien. Maar de geloovige wetenschap gaat verloren.

In het propageeren van de gedachte, dat wetenschap smart geeft, heeft de Schrift en met haar de zielkunde der religie uitgesproken een grondidee, ook voor de christelijke wetenschap van groot gewicht.

We gaven deze enkele voorbeelden, om te doen zien, hoe er op meer dan één wijze voor de algemeene ervaring en voor de bijzondere levensomstandigheden gegevens in de Schrift zijn te vinden, wanneer we ons zetten tot de studie van de psychologie van de religie.

Ook hier zal er telkens weer nodig zijn een ernstig pogen om de eenheid der Schriftgegevens te verstaan. En dat verstaan is weer alleen door geloof mogelijk. Maar juist voor de geloovige wetenschap ligt hier dan een ernstige taak. Een taak, die niet mag verwaarloosd worden.

En voor de praktijk wordt zoo meer dan één vruchtbare gedachte naar voren gebracht. In prediking en zielzorg zal de homileet en de zieherder de echte zielkunde der religie nimmer kunnen missen.

Waarbij dan nog dit komt, dat hij, zoodra hij de Schriftuurlijke gegevens toepast op het leven „Anklang” vindt ook bij de meest eenvoudigen. In de uitspraken van de Schrift heeft men vooralsnog — en het is gelukkig — meer vertrouwen dan in het betoog van één of ander knap psycholoog.

In den door ons bedoelden zin kan er dus van een schriftuurlijke godsdienstpsychologie

sprake zijn. En dan blijft deze wetenschap gezond.

Tegen het individualisme van ethiseerende richtingen, tegen het normloze van de psychologiseerende scholen, tegen de eenzijdige en dikwerf valsche lijdelijkheid van de mysticisten, staat dan een zielkunde, die naar de Schrift leeft en die aan het Woord van onzen God haar gegevens ontleent.

Alleen zoo kan de godsdienstpsychologie gezond blijven, en een recht gezond geestelijk leven dienen.

Deze gezonde godsdienstpsychologie zal ook haar invloed moeten doen gelden bij het oordeel in allerlei kwesties van zedelijken aard, in allerlei gevallen, die liggen op het terrein van de ethiek.

Wat de Schrift ons zegt — niet van de concrete kwesties van het leven van onzen modernen tijd als cinema en theater, als tooneel en sport — daarover spreekt de Schrift niet — maar wat zij ons zegt van de normale houding van de kinderen Gods tegenover de dingen, die liggen op een terrein, waar vele vraagtekens staan, of waar, erger nog, Satan zijn tenten heeft opgeslagen, dat heeft voor ons groote beteekenis.

We zullen de gegevens der Schrift, de geestelijke ervaring, die de Schrift bij Gods volk onderstelt en leert, moeten bestudeeren.

Men zegt in onze dagen zoo vaak, dat men zich toch moeilijk kan richten naar de opvattingen van enkele menschen, of van een deel van het volk, dat is opgevoed en groot geworden bij een bepaalde levensverhouding. Men zegt, dat een sterk conservatisme in die kringen de blikken benevelde. Het kan waar zijn. Zekerheid daaromtrent bestaat objectief evenmin als omtrent het tegendeel.

Maar Gods Woord zij ons uitgangspunt.

En laten we ons afvragen, welke de geestelijke houding der kinderen Gods is, zooals zij ons in de Schrift wordt geteekend.

Voordat zulks is geschied ten opzichte van den principiëlen achtergrond van allerlei vermaak en levensopenbaring op het terrein van de algemeene genade mogen we ons niet maar naar een bepaalde zijde wenden. Noch naar linker, noch naar rechter kant. Wanneer het ons ernst is met de vragen op ethisch terrein, dan nemen we ook hier geen beslissing, die ontleend is aan ons vooruitstrevend willen, of aan onze conservatieve terughoudendheid, — maar dan laten we onzen God spreken in Zijn Woord.

Dan is datgene, wat Hij als de levenshouding der vromen, als de gezonde psychologie van den religieus menschen heeft gegeven, datgene, wat ons als normaal in de ziel van Gods kind wordt voorgesteld, voor ons ook inderdaad norm en ideaal. Ook al valt het ons vleesch dan tegen, of al moeten we nieuwe banen uit.

Maar we zijn dan eerlijk genoeg om schuchter te zijn. Schuchter tegenover allerlei, dat zich als vermaak aandient, schuchter tegenover allerlei, dat zich als cultuurgave praesenteert. En evenzeer schuchter tegenover datgene, wat als hoogste waarheid wordt verkondigd, omdat het oud is, schuchter om zoo maar iets voor ordinantie Gods uit te maken.

Maar ook, — we gelooven, dat er een zekere continuïteit is in het zedelijk leven van Gods kinderen. En we wachten ons steeds de conscientie der broederen te ergeren.

Er is toch óók een ergeren van de kleinen. En dit soort „ergernis” kan, zielkundig gezien, wel degelijk een ergernis zijn in den schriftuurlijken zin. Een „ergernis” waarvoor we ons moeten wachten.

Wat eisch van het leven der bekeering is, wat eisch van heiligmaking is, — het zal steeds weer door de Schrift moeten worden uitgemaakt.

Onze ethiek is nog vrij weinig ontwikkeld.

Maar zeker zal ze ook zielkundigen grond moeten hebben, en ongetwijfeld heeft de psychologie der religie een eigen, zij het ook zeer moeilijke taak, ook op het erf van de zedeleer.

En dat weer niet alleen, wanneer het er om gaat de gegevens der Schrift zielkundig te benaderen, maar ook, wanneer het er om te doen is, de innerlijke werking van de zede op den persoon, en de beteekenis van de ethische wet voor de beleving te benaderen.

We verstaan, dat de godsdienstpsychologie alzoo beteekenis heeft voor heel het terrein van de godgeleerdheid, evengoed als voor heel het praktische leven van den christen. De praktische kennis van de geloofswaarheden, de zedeleer en de Schriftuitlegging, het leven van bekeering en heiligmaking, het leven van geloofsstrijd en geloofsoverwinning moet door de gezonde godsdienstpsychologie worden gediend.

En tot op zekere hoogte is ieder geloovige godsdienstpsycholoog.

Er is bij hem een verstaan van de zielsbelevingen en een ontleden van de ervaringen en gesteldheden van het eigen hart; een nagaan van de invloeden en de werkingen van de invloeden, die iets in zijn ziel vermogen.

Voor al in onzen veelsziens drukken tijd is het

noodig, dat ook dat karakter van het geloofsleven bewaard worde. Het zal goed zijn voor de bezinning, voor de zelfbezinning, voor de rustige ontwikkeling van het geloofsleven van den enkeling en voor de krachtsontwikkeling van de gemeente van Christus.

In een tijd, waarin allerlei menschen met allerlei vragen bezig zijn, mag iemand, die God vreest, zijn eigen ziel niet vergeten.

Daar is een oude legende.

Een christen ging op reis, op reis door het leven. Hij nam alles mede; zijn bagage was heel veel. Pakken van arbeid, tusschen vol kennis; kisten met boeken en koffers vol goederen om uit te deelen; vele geestelijke Baedekers waren in zijn bezit. Hij nam vele vrienden mee, en ontmoette vele kennissen op den weg. Hij had het druk om alles te regelen, en hij gunde zich geen tijd om voor zijn eigen lichaam te zorgen. Telkens ontmoette hij vrienden op den weg; hij sprak ze aan; hij genoot van hun tegenwoordigheid.... Toen vond hij, zittende aan den weg, Jezus van Nazareth, en bij hem een vreemde, wiens trekken hij meende te herkennen.... Maar hij was toch wat vreemd, die andere.... Toen vroeg Jezus hem: kent ge dezen wandelaar niet? En hij antwoordde: neen Heere, al zijn zijn trekken mij bekend.... Toen zeide Jezus: Menschenkind.... het is uw eigen ziel. Als ik niet voor haar had gezorgd zoudt ge haar hebben vergeten.... Lang sprak Jezus; en veel sprak de reiziger niet.... Maar hij vond een oude bekende weer in het gezelschap van den trouwen Herder.... Toen hij zich eindelijk omwende om nu te zien waar de anderen waren, waar al zijn reisgezelschap en al zijn bagage was, miste hij wel iets.... maar hij was er niet armer door.... en nu eerst gelukkig reisde hij verder.... Hij had zijn ziel weergevonden. Nu ook reisde Jezus naast hem.

Wij moeten reizen op den weg des levens.

We hebben veel bagage, en veel vrienden, die meereizen.

Maar.... laten we onze zielen niet vergeten. Ook al zorgt Jezus voor de ziel van Zijn kinderen. Levensgeluk en levensrust is eerst daar, waar we ons eigen ziel kennen.... en waar we het licht Gods zien schijnen over ons zieleleven.

En.... waar dat licht schijnt tot in de donkerste hoeken van onze ziel.

J. W.

UIT DE SCHRIFT.

Na de bete... toen...

En na de bete, toen voor de Satan in Judas Johannes 13:27.

Wie in de schaduw zit des Allerhoogsten, die strijdt niet meer tegen hen, die zonden willen zeggen: de mensch is wat hij eet.

Want wanneer hij God in de oogen heeft gezien en zijn Heere Jezus Christus, dan weet hij: de mensch is, die hij is. Hij is goed of kwaad, uit den Geest of uit het Beest. Maar hij wordt meer en meer wat hij is. En wat dit worden aangaat: hij wordt niet naardat hij eet, doch naardat hem te eten gegeven wordt.

Te eten gegeven vanwege den Heere zijn God.

* * *

Hebt gij gelet op Judas Iskariot?

Zie, ook hij zit aan den pascha-disch en ook hij wil nu eten.

En Judas denkt: ik eet wat ik wil.

Maar hem wordt heden te eten gegeven. En na vele uren is het hem duidelijk geworden, dat het aller menschen spijze is te doen den wil huns Vaders.

Wie daarom den Vader van onzen Heere Jezus Christus tot zijn Vader heeft en Diens wil volbrengt, die heeft gegeten zijn spijze en leeft in eeuwigheid.

Maar wie uit den vader, den duivel, is (Joh. 8:44), die eet de spijze zijns Vaders. Dan zegt hij: ik eet, naar dat ik wil. Maar als hem de spijze Gods te eten gegeven wordt, dan eet hij zich den dood: dus eet hij, wat hij niet wil. Hij eet zich den dood. Niet omdat de spijze Gods geen medicijn zou kunnen zijn tegen den dood, doch wíl de spijze des duivels wordt gezocht als medicijn tegen alle brood des levens.

Dus eet de mensch, naardat hem te eten gegeven wordt. Wat hij eet, dat eet hij haastig. Het is de haast van den waanzin, die als de goede spijze geboden wordt, grijpt naar wat hij houdt voor tegengif; en zie het is vergif, en het is van den duivel; en dat andere — dat was brood en het was ook van God.

* * *

Dus is de bete, die Christus nitrekt als het Woord, dat van God uitgaat. Dat Woord zal nooit ledig wederkeeren maar het zal doen al wat God behaagt en voorspoedig zijn tot hetgeen waar toe Hij het zendt. En dat Woord dwingt tot keuze. Het bekeert en verhardt. Het werpt neer of stijft den nek.

En zoo het Woord, zoo de bete. Zonder bate is de bete niet.

Gelijk het Woord den Geest meer en meer

vaardig m
Satan o
verhard
Neem d
Er wor
duivel in
Of er w
in hem.
Hebt g
Zie hoe
paaschma
want zoo
steekt.
Judas
hem nog
bedient a
hem den
wat wil
Meester
verrader
stand over
Nu m o
uitbarste
desnoods
geboren w
Judas, v
bete?
En na c

Let wel
de duivel
Reeds e
Maar tus
van den S
Want de
den duive
Doch de
wordt, m
Daarom
hier werd
in het bloe
en jagen.
gifstof doe
Maar de

Hebt gij
Toen de
toen kon
voeten wie
lijden, dat
de voetwa
Maar da
ziel en v
En dan
Dan hie
Zal hij e
Ja hij za
hij word
En die
kroop. Nu
zijn voet:
Nu maakt
de intieme
hij houdt
En na d
Want in
hart geven
Zoo wac
gebaar, d
Christus.

Maar he
Nu staat
ding (do
vriet), dat
bestaan.
Een der
Eerst de
Toen de
Daarna d
de intieme
En hij

Zoo paac
altijd wat
na „dat gij
Ook u g
Hij predi
De bete
Laat die
Want de
En als ir
ook Zijn w
En dan
TOEN voer
die van te
Want alle

Wie is he
Dr Guelker
Telegraaf?